

Länsirata Oy:n rakentamisvaiheen rahoitusmalli

457/08.01.00/2022

Kaupunginhallitus 22.01.2024 § 27

Länsirata Oy:n (ent. Turun tunnin juna Oy) tarkoituksena on hakea Euroopan Unionin Verkkojen Eurooppa (Connecting Europe Facility, CEF) –rahoitusta tammikuussa 2024 päättyvässä haussa Salo – Hajala sekä Espoo – Hista yhteysvälisen rakentamissuunnitteluun sekä rakentamiseen ja yhtiön toimialaan kuuluvien muiden ratayhteyksien rakentamissuunnitteluun.

CEF-rahoitus tarjoaa rahoitustukea mm. liikenneverkkojen kehittämiseen. 2023 CEF Liikenne -haku avautui 26.9.2023 ja haku sulkeutuu 30.1.2024 kello 17.00 Keski-Euroopan aikaa. Haussa rahoitetaan projekteja, jotka tähtäävät Euroopan liikenneinfrastruktuurin rakentamiseen ja modernisointiin sekä auttavat edistämään Euroopan liikenneverkon vihreää siirtymää.

Valtioneuvoston Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 19.12.2023 kokouksessaan sitä, että Turun Tunnin Juna Oy hakee CEF-tukea tammikuussa 2024 päättyvässä haussa Salo–Hajala- sekä Espoo–Hista -yhteysvälien rakentamissuunnitteluun sekä rakentamiseen ja yhtiön toimialaan kuuluvien muiden ratayhteyksien rakentamissuunnitteluun. CEF-tukihakemuksen jättäminen edellyttää vielä raha-asiainvaliokunnan hyväksyntää.

Myös hankeyhtiön yhtiökokous päätti 20.12.2023, että yhtiö hakee CEF-tukea Talouspoliittisen ministerivaliokunnan kirjauksen mukaisesti, eli Salo-Hajala ja Espoo-Hista yhteysvälin rakentamissuunnitteluun sekä rakentamiseen ja yhtiön toimialaan kuuluvien muiden ratayhteyksien rakentamissuunnitteluun. Yhtiö on valmistellut CEF-hakemuksen ministerivaliokunnan ja yhtiökokousten linjausten mukaisesti siten, että hakemusasiakirjat ovat siirtyneet 2.1.2024 Traficomien kautta ministeriöiden viimeisteltäväksi ja jätettäväksi edelleen EU komissiolle.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti valtion rahoitusosuudeksi 51 % ja muiden osakkaiden 49 %. Samalla jatketaan hankkeeseen liittyvien riskien selvittämistä ja hallintaa sekä taloudellisesti kestävien ratkaisujen hakemista. Rakentamisvaiheesta ei ole tehty päätöstä. Rakentamisvaiheeseen siirtymisestä päätetään erikseen. Lisäksi ministerivaliokunta puolsi Turun Tunnin Juna Oy:n nimen muuttamista Länsirata Oy:ksi, jonka myös hankeyhtiön yhtiökokous 20.12.2023 asiana hyväksyi.

Turun Tunnin Juna Oy:n perustamisasiakirjan mukaan omistusosuudet yhtiöstä ovat tällä hetkellä seuraavat; Suomen valtio 51 %, Turun kaupunki 13,25 %, Espoon kaupunki 13,25 %, Helsingin kaupunki 7,50 %, Salon kaupunki 4,84 %, Lohjan kaupunki 4,84 %, Vihdin kunta 4,84 ja Kirkkonummen kunta 0,48 %.

Osakkaat ovat sitoutuneet osakassopimuksessa rahoittamaan yhtiötä ratasuunnitteluvaiheen ajan omistusosuksiensa suhteessa noin 77,35 miljoonalla eurolla ja rahoitus on toteutettu pääomittamalla yhtiötä vuosittain sille muodostuvia suunnittelukustannuksia vastaavasti. Yhtiö on saanut ratasuunnitteluun 50 % Euroopan Unionin CEF-rahoitusta ja

suunnittelu on edennyt sille asetetussa aikataulussa kustannusarvion mukaisesti.

Yhtiön voimassa olevassa osakassopimuksessa on kirjattu mahdollisen rakentamisvaiheen jatkorahoituksen osalta, että osakkaiden neuvotteluiden tuloksena yhtiö voi kerätä tarvittavan rahoituksen osakkailta ja/tai kolmansilta osapuolilta erikseen päätettävällä tavalla. Selvyyden vuoksi on lisäksi todettu, että osakassopimuksen mukaiset aiemmat rahoitussitoumukset tai niiden keskinäiset suhteelliset osuudet eivät luo olettaa mahdolliseen myöhempään rakentamisvaiheen rahoitukseen, rahoitussitoumuksiin, niiden suhteellisiin osuuksiin tai muihin rahoituksen ehtoihin.

Yhtiön rahoitussitoumuksen suhteellinen jakautuma määräytyy siten neuvotteluissa sovittavalla tavalla, eikä se ole johdettavissa suoraan yhtiön nykyisistä omistusosuuksista. Myöskään rahoituksen muotoa ei ole aiemmilla päätöksillä sidottu oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen, vaan osakkailla on vapaus sopia rahoituksen järjestelystä osakkaiden ja yhtiön kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Selvyyden vuoksi on todettava, että tässäkin vaiheessa neuvoteltavat ja mahdollisesti toteutettavat rahoitusjärjestelyt eivät vielä sido osakkaita investointihankkeen seuraavien toteutusvaiheiden rahoituksen osalta.

LVM on neuvotteluissa edellyttänyt, että CEF-hakemuksen liitteeksi tarvitaan hankeyhtiön osakkailta alustava rahoitussitoumus siitä, että osakkaat ovat mukana hankkeen kansallisen rahoituksen toteuttamisessa. Alustavan rahoitussitoumuksen tarkoituksena on mahdollistaa CEF-tukihakemuksen jättäminen tammikuun 2024 aikana. Selkeyden vuoksi todetaan, että tahtotila ei velvoita osakkaita osallistumaan rahoitukseen ja rahoittamiseen on ehdollinen kunkin osakkaan toimivaltaisten päätöksentekojen myöhemmille päätöksille. Hankeyhtiön osakkaiden tarkoituksena on jatkaa keväällä 2024 tarkempia keskusteluita mainittujen hankkeiden rahoittamiseen sitoutumisesta ja kunkin osakkaan osuudesta rahoittamiseen. LVM on toimittanut osakkaille hyväksyttäväksi oheisen liitteen mukaisen dokumentin.

LVM on 17.1. 2024 lähettänyt hankeyhtiön osakkaille uuden version alustavasta rahoitussitoumuksesta. Tästä versiosta on poistettu osakkaiden väliset rahoitusosuudet, jotka olivat mukana LVM:n osakkaille aiemmin lähettämässä dokumentissa.

Lohjan kaupungin näkemyksen mukaan neuvotteluja tulisi jatkaa ja kaupunginhallitukselle esitetään hyväksyttäväksi reunaehdot käyttöön neuvotteluihin.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti 19.12.2023 kokouksessaan, että Lentoratahankkeen osalta Yhtiön omistus ja rahoitusvastuut jakautuisivat siten, että Suomen valtio omistaisi 70 %, Helsingin kaupunki 18,17 %, Vantaan kaupunki 9,08 % sekä Lahden kaupunki 2,75 %. Lohjan kaupunki katsoo, että Länsirata Oy:n kuntaosakkaille ei voida asettaa ainakaan suurempaa rahoitusosuutta kansallisen rahoitusosuuden kokonaisuudesta kuin Lentoratahankkeessa kunnille on asetettu.

Rakennettava Espoo-Turku -rataosuus on osa eurooppalaista TEN-T-verkkoa ja Suomen valtio on sitoutunut saattamaan verkolle kuuluvat yhteydet EU-asetuksen vaatimalle tasolle vuoteen 2040 mennessä. Turku-Helsinki -yhteysvälin osalta tämä tarkoittaa nopean ratayhteyden toteuttamista. Tälläkin perusteella Lohjan kaupunki katsoo, että ratahankkeen rahoitus kuuluu ensisijaisesti ja talouspoliittisen

ministerivaliokunnan päätöksessä mainittua osuutta suuremmalta osin valtion rahoitettavaksi.

Lisätiedot	kaupunkirakennejohtaja Pekka Puistosalo, pekka.puistosalo@lohja.fi
Liite	Tahtotila Länsirata Oy:n rakentamisvaiheen rahoittamisesta
Esittelijä	Kaupunginjohtaja Perämäki Pasi
Päätösehdotus	<p>Kaupunginhallitus päättää</p> <ol style="list-style-type: none">1. hyväksyä osaltaan liitteenä olevan alustavan tämänhetkisen rahoitussitoumuksen (Tahtotila Länsirata Oy:n rakentamisvaiheen rahoittamisesta), ja todeta, että tämä päätös ei velvoita Lohjan kaupunkia osallistumaan rahoitukseen ja rahoittaminen on ehdollinen Lohjan kaupungin toimivaltaisten päätöksentekovelvoiteiden myöhemmille päätöksille.2. valtuuttaa kaupunkirakennejohtajan tarvittaessa tekemään asiakirjaan muutoksia, jotka eivät heikennä Lohjan kaupungin asemaa sopijaosapuolena3. että Länsirata Oy:n rahoitusta koskeviin neuvotteluihin vahvistetaan Lohjan kaupungin osalta seuraavat neuvottelutavoitteet:<ul style="list-style-type: none">- Kuntien rahoitusosuuden tulisi olla rakentamisvaiheessa selkeästi esitettyä pienempi ja valtion tulisi sitoutua rahoittamaan ratahankkeen tulevia vaiheita vähintään hallitusohjelmaan kirjatulla euromäärällä- Ensisijaisena ratahankkeen rahoitusmallina tulisi käyttää hankeyhtiön lainoitusta ja sille annettavaa kuntien ja valtion takausta- Ratahankkeen rahoitus ja yhtiön toiminta tulee järjestää siten, että yhtiön arvoa kuntien taseissa ei jouduta tulevaisuudessa alaskirjaamaan tilanteessa, jossa pääomitus tehtäisiin yhtiön omana pääomana lainan sijasta- Ratahankkeelle mahdollisesti myönnettävän CEF - tuen tulee tulla kaikkien omistajien hyväksi eli sen tulee vähentää kaikkien omistajien rahoitusosuuksia- Mikäli Länsirata ei ole toteutunut vuoteen 2040 mennessä, valtio sitoutuu palauttamaan muille osakkaille niiden hankkeeseen sijoittaman pääoman4. lähettää päätöksen valtuustolle tiedoksi
Päätös	Kaupunginhallitus päätti esityksen mukaan.
Käsittely	
Esteellisyys	<p>Kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Riikka Slunga-Poutsalo ilmoitti olevansa asiassa esteellinen valtiovarainministeriön talouspoliittisen valiokunnan jäsenenä (palvelussuhdejävi, hallintolaki § 28 1. mom kohta 4)</p> <p>ja poistui kokouksesta klo 17.45 eikä näin ollen osallistunut asiasta käytyyn keskusteluun eikä päätöksentekoon.</p>
Täytäntöönpano	ote kaupunkirakennejohtaja Puistosalo tiedoksi kaupunginvaltuustolle
